

Co to jest internet?

Co to spam?

Czy mamy od nieznanymych otwierać emaile?

~~Ale czego mi?~~

ALE CEGO!

bibliocamp

Dzieci w biblio-sieci

Co to takiego spam i czemu służy?

WARTO ROZMAWIAĆ

O BEZPIECZEŃSTWIE!

GDAŃSK 2013

Co to

Scenariusz warsztatu:

Anna Miler, Grzegorz Stunża

Redaktonzy:

Anna Miler, Grzegorz Stunża, Alicja Lipińska

Projekt i opracowanie graficzne:

Ewa EVC Piątkowska www.evcdsgn.pl

Konrekta:

Jerzy Skupin

Autorki i autorzy materiałów:

Zuzanna Geryk, Mateusz Zajączkowski,
Oliwia Uściłowska, Maryna Czajkowska,
Wojciech Król, Kinga Wajda, Renata Dolata,
Elżbieta Dolata, Justyna Nowaczyk,
Adrian Kiedrowski, Kuba Kozłowski,
Łukasz Nowakowski, Weronika Jankowska,
Weronika Dołęga

Koordynatorka projektu:

Alicja Lipińska

ORGANIZATORZY:

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW KWISTRA
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

PARTNERZY:

*Materiał powstał
w ramach projektu*

BiblioCamp 2013

bibliocamp.info

*Publikacje udostępniono na
licencji:*

*CC-BY-SA 3.0 Polska,
o ile w materiałach nie stwierdzono inaczej*

*Dofinansowano ze środków
Ministerstwa Kultury
i Dziedzictwa Narodowego*

Wydawca:

*Wojewódzka i Miejska
Biblioteka Publiczna
w Gdańsku*

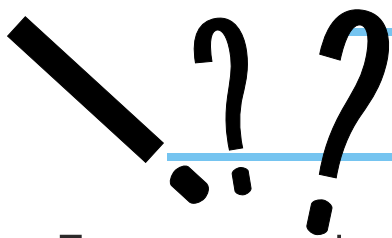
Spis treści

Wstęp

Komentarze od autorów

1. Scenariusz warsztatu
„Dzieci w biblio-sieci”
2. Zasady bezpiecznego
korzystania z internetu
3. Słownik

fot. Grzegorz Stunza

Wstęp

Zapraszamy do zapoznania się z poradnikiem, który powstał jako podsumowanie warsztatu „Dzieci w biblio-sieci” podczas projektu BIBLIOCAMP 2013. Warsztat przygotowali oraz poprowadzili Anna Miler i Grzegorz Stunża, doświadczeni edukatorzy nowych mediów. Publikacja składa się z dwóch części:

Pierwsza część skierowana jest do animatorek, bibliotekarzy i nauczycielek, jako materiał do wykorzystania na zajęciach poświęconych bezpieczeństwu w sieci. Jest to scenariusz sprawdzony w trakcie warsztatu, którego efekty przedstawiamy w publikacji. Dlatego tym bardziej polecamy go nauczycielom i nauczycielkom szukającym sprawdzonych metod edukacyjnych.

Druga część skierowana jest do młodych osób, uczniów i uczennic szkół podstawowych. W tej części wyjaśniamy w przystępny sposób, jakie są podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu. Zasady te opracowały dzieci, z pomocą prowadzących, w trakcie warsztatu. Jest to mini „Dziecięcy przewodnik bezpiecznego korzystania z internetu”. Prowadzący dokonali selekcji zasad, wybrali te najistotniejsze. Zamieszczone grafiki na pewno nie pozwolą Wam o nich zapomnieć.

Dodatkowo zamieszczamy materiały opracowane przez dzieci podczas warsztatu: rysunki, zapiski oraz zdjęcia. Na koniec dołączamy słowniczek trudnych pojęć oraz linki do stron, z których warto skorzystać, by poszerzyć swoją wiedzę i umiejętności. Niech Wam służą.

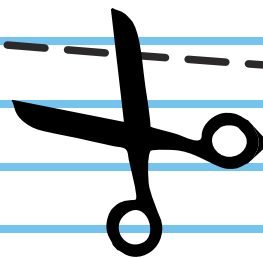
Chcemy podzielić się z Wami efektem warsztatu, dlatego publikację udostępniamy na licencji CC-BY-SA 3.0 Polska. Zachęcamy szkoły, biblioteki oraz dzieci do zamieszczania poradnika na swoich stronach internetowych.

Autorzy

WARTO ROZMAWIAĆ
Czy należy podawać w internecie wszystkie swoje dane?
BEZPIECZEŃSTWO
Co to jest spam?
5

Komentarze

Anna Milen

Dlaczego warto rozmawiać o bezpieczeństwie dzieci w sieci? Internet w ciągu kilkunastu lat stał się towarzyszem życia od najmłodszych lat. Zetknęłam się z sytuacją, że dziecko nie potrafiło pisać ani czytać, ale grało już w gry online i dorosłych prosiło o wpisywanie adresu strony www. Komputer i internet stały się „przezroczystymi” narzędziami, nad których istotą niewiele osób się zastanawia — jak szyba w ramie okiennej, która umożliwia nam wyglądanie lub zagłądanie, o jej obecności jednak mało kto na co dzień pamięta (chyba, że trafi w nią piłka). Jednak logika działania komputera i internetu zmienia nasz sposób funkcjonowania — wpływa na sposób formułowania pytań w wyszukiwarce, długość komunikatów, ilość i jakość zamieszczanych informacji. Z tymi wszystkimi zagadnieniami wiąże się także kwestia bezpieczeństwa w sieci. Dzieci uczą się, w jaki sposób bezpiecznie przechodzić przez ulicę, jak reagować, gdy ktoś traci przytomność, gdy zaczepia je nieznajoma osoba. Internet jest jak sieć autostrad, po których pędzą informacje. Jak się w nich nie zagubić? Jak nie dać się nabrać i nie nabić sobie guza? Wychodząc z założenia, że należy o tych kwestiach rozmawiać, przygotowaliśmy kilkugodzinny warsztat, na którym poruszyliśmy wszystkie (lub większość) ważnych naszym zdaniem zagadnień związanych z bezpiecznym korzystaniem z internetu. Nie o to bowiem chodzi, żeby zabraniać dostępu do internetu, ale żeby mądrze korzystać z jego nieprzebranych zasobów.

A może warto przygotować warsztat także dla dorosłych — rodziców, nauczycielek i nauczycieli, którzy także mogą się czuć zagubieni w zerojedynkowym świecie?

Anna Miler — absolwentka politologii i kulturoznawstwa (specjalność audiowizualna) na Uniwersytecie Gdańskim. Zajmuje się nieformalną edukacją kulturalną oraz animacją kultury. Pracuje w Projektorni Gdańskiego Archipelagu Kultury i Stowarzyszeniu Arteria. Przez trzy lata prowadziła edukację filmową w ramach Nowych Horyzontów Edukacji Filmowej w Klubie Żak oraz w Akademii Filmowej w Multikinie. Uczestniczyła w Seminarium Wizualnym Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę”. Jest członkinią Sieci Młodych Europejskiego Parlamentu Kulturalnego. Jednym z najważniejszych działań, w jakich obecnie bierze udział, jest projekt „Stocznia jest kobietą. Opowieści kobiet ze Stoczni Gdańskiej”, który wyłonił się z trójmiejskiego projektu herstorycznego „Metropolitanka”. Na podstawie wywiadów z kobietami i mężczyznami związanymi z dawną Stoczną Gdańską powstaje audioprzewodnik po terenach postoczniowych.

ANNA

MILER

fot. Grzegorz Stuniza

Od kilku lat prowadzę w Uniwersytecie Gdańskim warsztatowe zajęcia poświęcone korzystaniu z technologii informacyjnych. Przyszło mi kiedyś do głowy — co można uznać za nieładne z mojej strony — poszukać moich studentek i studentów w serwisach społecznościowych. Mocno się zdziwiłem, kiedy mogłem na wielu profilach swobodnie oglądać ich zdjęcia, z wpisów dostępnych publicznie dowiedzieć się, jakie zajęcia ich nudzą, a nawet przeczytać, które piwo akurat jest ich ulubionym. W projekcie badawczym „Dzieci sieci — kompetencje komunikacyjne najmłodszych”, w którym próbowaliśmy się dowiedzieć, jak uczniowie klas IV-VI korzystają z mediów, zauważyliśmy, że serwisy społecznościowe nie są w tym wieku jeszcze specjalnie istotne dla użytkowników. Okazało się jednak, że kwestie bezpieczeństwa podejmowane są bardzo chaotycznie. Czasami dzieci pozwalały się oznaczać na zdjęciach, ale nie udostępniały własnych. Czasami dostępne było wszystko. Każda osoba w adresie fejsbukowego profilu zamieściła swoje imię i nazwisko i większość pozwalała na możliwość wysyłania do nich wiadomości przez nieznanym. Wyniki badania oraz świadomość, że dorośli już studenci niewiele więcej wiedzą od uczniów podstawówki, skłoniła mnie do myślenia o konieczności podejmowania działań edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa. Pomysł warsztatu, jaki zrealizowaliśmy z Anną Miler dzięki zaproszeniu Alicji Lipińskiej w ramach BiblioCampu, to tylko kropla w morzu potrzeb, ale pokazuje, że wystarczy naprawdę niewiele wysiłku, żeby nie tylko uświadomić uczniów, ale i nauczyć ich praktycznych umiejętności. Bo tak naprawdę dzieci, jeśli podzucić im temat, chętnie same dyskutują i dochodzą do wartościowych wniosków. Potrzeba im tylko wskazówek, jak praktycznie skorzystać z tego, o czym często dobrze wiedzą.

A black and white portrait of a man with a beard and mustache, wearing a dark t-shirt with the words 'HANG OVER' printed on it. The image is overlaid with a yellow dashed line forming a speech bubble shape on the left, containing the name 'GRZEGORZ STUNŻA' in blue and red. A green dashed line forms a larger shape around the man's head, with a white scissors icon positioned as if cutting it. The background is a light, textured grey.

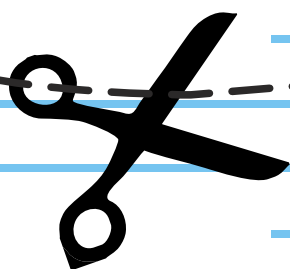
GRZEGORZ
STUNŻA

dr Grzegorz D. Stunża — adiunkt w Pracowni Edukacji Medialnej w Zakładzie Filozofii Wychowania i Studiów Kulturowych w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego. Zajmuje się szeroko rozumianą edukacją medialną i edukacją kulturalną. Asystent koordynatora w projektach badawczych „Dzieci sieci — kompetencje komunikacyjne najmłodszych” i „Dzieci sieci 2.0 — kompetencje komunikacyjne młodych”. Poza pracą badawczą prowadzi warsztaty z zakresu edukacji medialnej, m.in. w ramach Medialabu Gdańsk, i współtworzy materiały edukacyjne (m.in. w serwisie edukacjamedialna.edu.pl). Współpracuje z Instytutem Kultury Miejskiej w Gdańsku, Fundacją Nowoczesna Polska, Centrum Cyfrowym. Stypendysta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z zakresu edukacji i animacji kultury (lipiec-grudzień 2013).
Prowadzi stronę edukatormedialny.pl

Scenariusz

warsztatu

Dzieci w biblio

-sieci

O warsztacie

Warsztat „Dzieci w biblio-sieci” skierowany jest do uczennic i uczniów klas IV - VI szkół podstawowych. Dzieci szukają podczas niego odpowiedzi na pytania o to, kto zapewnia nam bezpieczeństwo na ulicy i w szkole, a kto odpowiada za bezpieczeństwo w internecie. Czy można wezwać internetowych policjantów i policjantki, gdy dzieje się coś niepokojącego? Na podstawie doświadczeń młodych użytkowników i użytkowników internetu powstaje kodeks bezpieczeństwa w sieci, a wybrane zasady — przy użyciu aplikacji dostępnych w sieci — można wizualizować dla rówieśników i rówieśniczek. Na koniec zaplanowany jest mini turniej wiedzy o bezpieczeństwie w sieci.

Prowadzący poprzez zadawanie pytań zachęcają dzieci do samodzielnego szukania odpowiedzi na pytania związane z bezpieczeństwem w sieci. Wprowadzają i wyjaśniają nowe pojęcia, jeśli nie są znane uczestniczkom i uczestnikom. Zachęcamy do samodzielnego rozwijania warsztatu.

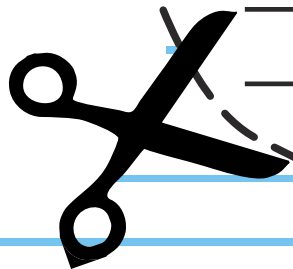
Informacje praktyczne:

Ilość dzieci: do 20

Czas: 2 x 6 godzin

Potrzebne materiały:

- kartki A4,
- flamastry,
- duże arkusze papieru.

Cele warsztatu

- zwiększenie wiedzy uczestniczek i uczestników na temat zasad działania internetu,
- zwiększenie wiedzy uczestniczek i uczestników na temat zagrożeń oraz zasad, bezpieczeństwa w internecie,
- zwiększenie umiejętności uczestniczek i uczestników w zakresie zwiększania swojego bezpieczeństwa w sieci.

Nie wiadomo kto jest po drugiej stronie.

Przebieg

Część I

1. Przywitanie, przedstawienie się prowadzących. Przedstawienie planu zajęć.

2. Przedstawienie się uczestniczek i uczestników — każda osoba podaje imię, zapisuje je na taśmie malarskiej i przykleja do ubrania tak, by inne osoby je widziały; podaje najczęstszą aktywność w internecie.

3. Ćwiczenie integracyjne — tworzenie sieci. Jedna osoba bierze do ręki kłębek wełny, zawiązuje kawałek wokół palca i rzuca do kolejnej osoby, mówiąc głośno swoje imię. Każda kolejna osoba powtarza czynność. Ostatnia osoba rzuca kłębek do pierwszej. Kiedy wszystkie osoby zrealizują zadanie i zostaną połączone nicią, próbujemy się odplątać — kłębek rzuca się do osoby, od której się go otrzymało, powtarzając jej imię. Jednocześnie zwijamy kłębek¹.

Komentarz do ćwiczenia: Ćwiczenie może służyć do wprowadzenia pojęcia sieci, wskazania na ilość powiązań, które łączą użytkowniczki i użytkowników internetu.

4. Ustalamy regulamin zajęć. Zadajemy pytanie: jakie zasady powinny obowiązywać w naszej sali, żebyśmy mogli jak najlepiej wykorzystać czas warsztatu. Dzieci podpisują się pod zasadami, mogą zrobić rysunki.

Komentarz do zadania: Chodzi o podanie zasad takich jak: nie krzyczymy, nie biegamy, kiedy nie ma przerwy, nie obrażamy się, wyciszamy telefon, nie bijemy się itp. Mają one służyć zapewnieniu bezstresowej i bezprzemocowej atmosfery osobom uczestniczącym w warsztacie.

5. Zadajemy dzieciom pytanie: Jakie środki bezpieczeństwa są stosowane wokół was — w szkole, w domu, na ulicy? Kto jest odpowiedzialny za zapewnienie wam bezpieczeństwa? Dzieci mówią, jakie środki bezpieczeństwa są stosowane w szkole, na ulicy, w domu, abyśmy mogli czuć się bezpiecznie — np. gaśnica, światła drogowe, droga ewakua-

cyjna, opróżnianie koszy na śmieci itp. Mogą zrobić zdjęcia miejsc, w których czują strach, tajemnicę, odprężenie, wesołość, niepewność związane z bezpieczeństwem lub jego brakiem, albo poszukać ich w sieci.

Następnie zbieramy odpowiedzi na pytanie: czemu służy wprowadzanie tych zasad?

6. Kolejne zadanie: „Zastanówcie się, co nam grozi w internecie”. Dzieci tworzą prace plastyczne ilustrujące zagrożenia, z których powstaje galeria. Dzieci oglądają swoje prace, autorki i autorzy opowiadają o tym, co pojawia się na rysunkach i dlaczego takie zagrożenie wybrali.

7. Następnie wspólnie tworzymy listę zagrożeń, dodając także te, których nie ma na rysunkach. Jeśli brakuje jakichś zagrożeń, prowadzący pytają, czy dzieci je znają i wyjaśniają pojęcia.

8. Zadanie dla dzieci: „A teraz zastanówcie się, jakie znacie zasady i środki bezpieczeństwa dostępne w sieci?”. Tworzymy listę — jest krótsza czy dłuższa niż ta dotycząca środków bezpieczeństwa, o których mówiliśmy wcześniej. Dlaczego?

9. Na stanowiskach komputerowych uczymy dzieci zrobić zrzut z ekranu strony — na wypadek, gdyby ktoś je obrażał, a one potrzebowały dowodu lub w podobnej sytuacji. Pytamy dzieci, czy wiedzą, co to są ciasteczka (cookies)? Czy wiedzą, jak wyczyścić historię przeglądania stron? Czy wiedzą, jak usunąć z pamięci przeglądarki hasło? Wszystkie czynności ćwiczymy.

10. Pytanie do dzieci: „Czy wiecie jak założyć bezpieczne hasło?” Rozmawiamy o zasadach — „co powinno się znaleźć w hasle?” Dzieci tworzą hasła i sprawdzamy je na specjalnej stronie, która mierzy siłę hasła (lub dzieci sprawdzają to same na komputerach).

Część II

1. Pytamy dzieci, co to jest internet — przywołujemy ćwiczenie integracyjne z siecią, żeby pokazać nasze powiązania w sieci.

2. Pytamy dzieci, jak mógł wyglądać świat bez internetu. W jaki sposób ludzie się komunikowali, co robili w czasie wolnym, w jaki sposób zdobywali informacje? Dzieci rysują świat bez komputerów. Z prac robimy galerię.

3. Zadajemy pytania: „Ile czasu spędzacie w interecie w czasie wolnym (i jaką część waszego czasu wolnego)?”, „Jakie mogą być skutki zbyt długiego spędzania czasu przy komputerze?”, „Co można robić w czasie wolnym poza siedzeniem przy komputerze?” Dzieci rysują, wyklejają propozycje.

4. Pytamy, jakie są dobre strony internetu; wypisujemy je lub dzieci wykonują na ten temat rysunki. Robimy galerię prac i omawiamy ją.

5. Pytamy dzieci, co to jest regulamin i dzieci także na podstawie regulaminu warsztatu odpowiadają. Każda strona internetowa ma regulamin. Kto wie, czy istnieje regulamin korzystania z internetu? Mówimy o netykiecie.

6. Dzieci tworzą „listę bezpiecznych zachowań w sieci”.

7. Dzieci tworzą komunikaty dotyczące bezpiecznych zachowań w sieci skierowany do innych dzieci, w postaci filmów, memów itp.

8. Dzieci przygotowują turniej wiedzy o internecie — na podstawie zdobytej wiedzy wypisują na kartkach pytania i wrzucają je do pojemnika. Na zakończenie zajęć losują wzajemnie swoje pytania i sprawdzamy w ten sposób ich wiedzę. Możemy dzieci podzielić na rywalizujące drużyny lub wyłonić mistrzynię/mistrza wiedzy o bezpiecznym internecie.

9. Na zakończenie wręczamy dzieciom dyplomy udziału, żegnamy się.

Spodziewaj się
W internecie

Niespodziewanego!

Zasady ✂

bezpiecznego
konzystania
z internetu

fot. Alicja Lipińska

1. Twórz bezpieczne hasła. Najbezpieczniejsze to takie, które zawiera: cyfry, duże i małe litery oraz znaki interpunkcyjne, np. G122b0850.
2. Używaj programu antywirusowego, aby chronić swój komputer przed wirusami i złośliwym oprogramowaniem.
3. Chronź swoje dane osobowe. Imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer telefonu to informacje, których nie należy udostępniać na forach czy portalach społecznościowych.
4. Szanuj swoje i innych prawa autorskie oraz prawo do wizerunku.
5. Zabezpiecz swoje hasła do logowania, nie podawaj go nikomu. Zapamiętaj je lub trzymaj w bezpiecznym miejscu.

6. Szanuj swoją i innych prywatność — pytaj o zgodę na opublikowanie zdjęć, na których znajdują się Twoi znajomi, zwracaj uwagę, jeśli ktoś opublikuje bez Twojej zgody zdjęcie, na którym jesteś.

7. Kiedy w internecie dzieje się coś, co Cię niepokoi, zwróć się do osób dorosłych: rodziców, nauczycieli, starszego rodzeństwa.

8. Rozsądnie gospodaruj czasem — poza czasem na korzystanie z internetu, znajdź też chwilę na spacer i odrobienie lekcji.

9. Bądź ostrożny/ostrożna, kiedy otrzymujesz wiadomości od nieznanymi osób — nie klikaj w linki w takich informacjach.

10. Zwracaj uwagę na materiały, które pobierasz oraz w co klikasz. Upewnij się, czy przypadkiem nie pobierasz złośliwych oprogramowań.

Nie wiesz, kto jest
po drugiej stronie!

Tutaj znajdziesz
dodatkowe materiały:

www.sieciaki.pl

www.necio.pl

www.google.com/goodtoknow/web/jargon

www.helpline.org.pl

www.fundacja.orange.pl/strefa_wiedzy.html

www.dzieckowsieci.fdn.pl

www.edukacjamedialna.edu.pl

www.edukatormedialny.pl

www.google.com/goodtoknow/

Słownik - sprawdź
czy wiesz

Cyberprzemoc - www.cyberprzemoc.pl

Koń trojański (trojan) -

www.google.com/goodtoknow/web/jargon

Netykieta -

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Netykieta>

Program antywirusowy (antywirus) -

http://pl.wikipedia.org/wiki/Program_antywirusowy

Spam -

www.google.com/goodtoknow/web/jargon

Ściana ogniowa (firewall) -

http://pl.wikipedia.org/wiki/Zapora_sieciowa

Troll -

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Trollowanie>